

วิทยุกระจายเสียงเชิงประเด็นในออสเตรเลีย

Issue-based radio in Australian

วีรพงษ์ พลนิกรกิจ*
Weerapong Polnigongit

สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

Abstract

Issue-based radio in Australian has played its roles to meet the needs of communities in the aspects of their belief and in social dimension. These roles reflect equal rights of the access to, the participation in, and the use of media in Australian. Radios aimed for religious issues, for example, Vision Radio Network, Rema Radio, and Muslim Community Radio, serve different interests and beliefs in religion of the people in society. Radio for the Print Handicapped helps people who have difficulty reading printed media. This station allows those people equal rights of the access to, the participation in, and the use of radio on the same par as people who are not print handicapped. For ethnic groups, ethnic and multicultural radios open a space to maintain their language, culture, and identity. Women utilize radio to increase awareness and understanding of their issues for themselves and the society. The youth also makes use of radio as a forum to produce their own programs for themselves.

Keywords: วิทยุกระจายเสียงเชิงประเด็น (issue-based radio); ประเทศออสเตรเลีย (Australia)

บทคัดย่อ

วิทยุกระจายเสียงเชิงประเด็นในออสเตรเลียตอบสนองความต้องการของคนในทุกชุมชนทั้งเชิงความเชื่อและเชิงสังคม สะท้อนสิทธิความเท่าเทียมกันในการเข้าถึง มีส่วนร่วม และใช้ประโยชน์ในสื่อของประชาชน ในประเด็นศาสนา นั้นมีเครือข่ายวิทยุกระจายเสียงวิชน สถานีวิทยุชุมชนพระคริสต์ธรรมเรมา และวิทยุชุมชนมุสลิมที่ตอบสนองความสนใจและความเชื่อในศาสนาที่แตกต่างกันของคนในสังคม ในขณะที่วิทยุกระจายเสียงสำหรับผู้มีอุปสรรคในการอ่านสิ่งพิมพ์ ช่วยผู้มีอุปสรรคในการอ่านสิ่งพิมพ์ได้มีโอกาสเข้าถึง มีส่วนร่วม และใช้ประโยชน์จากสื่อวิทยุกระจายเสียงเท่าเทียมกับคนปกติ เช่นเดียวกับกลุ่มชาติพันธุ์ในออสเตรเลียที่ได้เข้าถึงและมีส่วนร่วมในสื่อวิทยุกระจายเสียง เพื่ออนุรักษ์ภาษา วัฒนธรรม และอัตลักษณ์ของตนเองไว้ สำหรับกลุ่มผู้หญิงและเยาวชนได้ใช้สื่อวิทยุฯ เพื่อเพิ่มความตระหนักรู้และเข้าใจในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิงแก่กลุ่มผู้หญิงด้วยกันและสังคม และเป็นพื้นที่สำหรับเยาวชนในการผลิตสื่อด้วยตนเองเพื่อกลุ่มเยาวชนเอง

* ผู้เขียนที่ให้การติดต่อ
E-mail address: weerap@sut.ac.th

ความเป็นมาของวิทยุกระจายเสียงในออสเตรเลีย

การทดลองส่งสัญญาณกระจายเสียงในประเทศออสเตรเลียได้เริ่มต้นขึ้นในปี พ.ศ. 2440 จนกระทั่งปี พ.ศ. 2465 จึงมีการกระจายเสียงครั้งแรกที่ซิดนีย์ โดยการออกอากาศสดการเล่นเปียโนของชาวรัสเซีย และการร้องประสานเสียงโดยชาวอังกฤษ (Charley, 1992: 3) แต่สถานีวิทยุกระจายเสียง (สถานีวิทยุ) ที่ออกอากาศอย่างเป็นระบบแห่งแรกในออสเตรเลียคือ สถานีวิทยุ 2SB (Sydney Broadcasting) ที่ซิดนีย์ สถานีวิทยุ แห่งนี้เป็นหนึ่งใน 4 สถานี (อีก 3 สถานี คือ 2FC (Farmer & Co.) ในซิดนีย์ 3AR (Associated Radio Company) ในเมลเบิร์น และ 6WF (Western Farmers) ที่เพิร์ทที่ได้รับอนุญาตให้ออกอากาศภายใต้เงื่อนไขที่ผู้ฟังต้องเสียค่าธรรมเนียมในการรับฟังและได้รับการประทับตราที่เครื่องรับวิทยุ (เครื่องรับวิทยุจะถูกจำกัดในการรับสัญญาณความถี่เฉพาะสถานีวิทยุ ที่ผู้ฟังชำระค่าธรรมเนียมในการรับฟัง ระบบนี้เรียกว่า sealed set system) สถานีวิทยุ 2SB เริ่มการกระจายเสียงเมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2466 ต่อมาเปลี่ยนชื่อสัญญาณเรียกขาน (call-sign) เป็น 2BL (Broadcasting Limited) เนื่องจากเกิดความสับสนในการเรียกชื่อกับสถานี 2FC¹ (Semmler, 1981: 5-6)

ในส่วนของวิทยุชุมชนในออสเตรเลียนั้น เกิดขึ้นในช่วงประมาณปลายทศวรรษที่ 1960 ซึ่งเป็นช่วงที่มีการถกเถียงกันอย่างกว้างขวางในเรื่องปริมาณเนื้อหาที่เป็นของออสเตรเลียเองในสื่อวิทยุกระจายเสียง (วิทยุ) และวิทยุโทรทัศน์มีจำนวนน้อย โดยสถานีวิทยุโทรทัศน์นำเสนอเนื้อหาส่วนใหญ่จากต่างประเทศ ตลอดจนวิทยุกระจายเพื่อการค้า และสถานีวิทยุ ของบรรษัทกระจายเสียงแห่งประเทศออสเตรเลีย (Australia Broadcasting Corporation: ABC)² ในเมืองใหญ่ ๆ ไม่ได้สะท้อนความหลากหลายทางวัฒนธรรมของประเทศ

ในช่วงที่รัฐบาลจากพรรคแรงงาน (Australia Labor Party) โดยการนำของนายวิทแลม (Whitlam) วิทยุชุมชนในออสเตรเลียปรากฏเป็นรูปธรรมชัดเจน ตามลำดับดังนี้ ในปี 2517 คณะทำงานด้านผู้อพยพของรัฐนิวเซาท์เวลส์ (New South Wales Migrant Taskforce) ได้ศึกษาความเป็นไปได้ในการเพิ่มการเข้าถึงสื่อกระจายเสียงและแพร่ภาพของกลุ่มชาติพันธุ์ แต่หลังจากคณะทำงานฯ ดังกล่าวได้พูดคุยกับตัวแทนของ ABC และองค์กรธุรกิจแล้วพบว่า สื่อไม่สนใจในการกระจายเสียงและแพร่ภาพกลุ่มชาติพันธุ์ คณะทำงานฯ ได้จัดทำรายงาน ซึ่งในรายการได้ระบุข้อเสนอแนะว่าให้มีการจัดตั้งสถานีวิทยุ ทางเลือกเพื่อสาธารณะสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ รายงานฉบับนี้ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่ม

¹ ชื่อเรียกของสถานีจะมีหมายเลขกำกับด้านหน้า ได้แก่ หมายเลข 2 สำหรับรัฐนิวเซาท์เวลส์ หมายเลข 3 รัฐวิกตอเรีย หมายเลข 4 รัฐควีนส์แลนด์ ในอดีตหมายเลขดังกล่าวเป็นหมายเลขแสดงพื้นที่ทางการทหารของแต่ละรัฐ ซึ่งหน่วยงานที่รับผิดชอบทางการกระจายเสียงในขณะนั้นนำมาใช้ในการเรียกขานสถานีวิทยุกระจายเสียง ปัจจุบันหมายเลขดังกล่าวยังใช้ในระบบไปรษณีย์ ส่วนตัวอักษรถัดจากหมายเลข จะเป็นอักษรย่อจากชื่อบุคคลสำคัญ 2HD (Harry Douglas ชื่อผู้ก่อตั้งสถานี ชื่อสถานที่สำคัญ เช่น 2SM ชื่อโบสถ์ St Mark's Church ชื่อเมือง หรือพื้นที่ เช่น 3CV (Central Victoria) (AFTRS, 1992: 4)

² เกิดขึ้นจากการนำแนวคิดการกระจายเสียงเพื่อบริการสาธารณะ (public service broadcasting) ของประเทศอังกฤษมาใช้ (Davis, 1988: 111) ก่อตั้งเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 1932 จากกฎหมายคณะกรรมการกระจายเสียงแห่งออสเตรเลีย (Australian Broadcasting Commission Act) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลข่าวสาร การศึกษา บันเทิง และสะท้อนความเป็นพหุวัฒนธรรมของออสเตรเลีย (ABC, 2010)

ชาติพันธุ์ต่าง ๆ หลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์

ต่อมาด็อก แม็คเคลลแลนด์ (Doug McClelland) ซึ่งเป็นสมาชิกวุฒิสภาในขณะนั้นได้แนะนำให้คณะรัฐมนตรีออกใบอนุญาตเพื่อการทดลองออกอากาศสถานีวิทยุที่ชุมชนเข้าถึงได้ (community-access radio station) ที่สนับสนุนและจัดตั้งโดย ABC และในเดือนพฤษภาคม 2518 สถานีวิทยุ 3ZZ ที่เมลเบิร์น เริ่มออกอากาศรายการ 18 ภาษา ต่อมาในเดือนมิถุนายนสถานีวิทยุ 2EA ที่ซิดนีย์และ 3EA ที่เมลเบิร์น เริ่มต้นออกอากาศรายการหลากหลายประเภทที่จัดโดยอาสาสมัครจากชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ภายใต้การดำเนินการของกระทรวงสื่อ (Department of the Media)

ในเดือนพฤศจิกายน ปี 2518 ซึ่งเป็นเดือนสุดท้ายของรัฐบาลของนายวิทแลม รัฐบาลได้จัดสรรใบอนุญาตเพื่อดำเนินการวิทยุ แก่กลุ่มชุมชนต่าง ๆ ซึ่งกล่าวได้ว่า ในช่วงเวลาดังกล่าวนี้นี้ เป็นยุคของการเริ่มต้นการกระจายเสียงเพื่อชุมชน ที่มีสถานีวิทยุ ที่ดำเนินการโดยอาสาสมัคร และดำเนินการเพื่อชุมชน ด้วยเงินสนับสนุนจากชุมชนเองผ่านการเป็นสมาชิกสถานี และการบริจาค (Davis, 1988, 113)

สภาพปัจจุบันของวิทยุกระจายเสียงในออสเตรเลีย

ประเทศออสเตรเลียมีกฎหมายสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการประกอบกิจการวิทยุ ในปัจจุบัน คือกฎหมายว่าด้วยการให้บริการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ปี 1992 (Broadcasting Service Act 1992) ซึ่งแบ่งการบริการกระจายเสียงและแพร่ภาพออกเป็น 7 ประเภท ได้แก่

- 1) การบริการกระจายเสียงและแพร่ภาพระดับชาติ (National Broadcasting Services) ซึ่งประกอบด้วย การให้บริการกระจายเสียงและแพร่ภาพโดยบรรษัทกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ออสเตรเลีย การบริการกระจายเสียงและแพร่ภาพภาคพิเศษ (Special Broadcasting Service: SBS)³ และการบริการกระจายเสียงและแพร่ภาพภายใต้กฎหมายการกระจายเสียงและแพร่ภาพการดำเนินงานของรัฐสภาปี 1946 (Parliamentary Proceedings Broadcasting Act 1946)

³ SBS ก่อตั้งขึ้นเป็นองค์กรอิสระเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2521 ภายใต้กฎหมายกระจายเสียง 1942 (The Broadcasting Act 1942) (SBS, 2002) โดยในระยะเริ่มต้นของ SBS นั้น SBS ได้รับงบประมาณรายปีในการดำเนินการจากรัฐบาล โดยไม่มีโฆษณา (Davis, 1988, 116) SBS เริ่มต้นให้บริการวิทยุกระจายเสียงด้วยวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้บริการภาษาที่หลากหลายเพื่อช่วยให้การดำรงชีวิตของผู้ที่อพยพมาอยู่ในประเทศออสเตรเลีย และช่วยในการรักษาไว้ซึ่งการเชื่อมประสานกับบ้านเกิดเมืองนอน และมรดกทางวัฒนธรรมเดิมของผู้ที่อพยพใหม่ และตั้งสถานีโทรทัศน์ SBS เมื่อปี 1980 (Jacka, 2000: 61)

ในปี 1991 รัฐสภาผ่านกฎหมายการบริการกระจายเสียงพิเศษ (The Special Broadcasting Service Act 1991) ซึ่งเป็นกฎหมายที่บัญญัติให้ SBS เป็นนิติบุคคล (Cooperation) และอนุญาตให้ SBS มีผู้สนับสนุนรายการเพื่อเป็นรายได้เสริม นอกเหนือจากรายการที่ได้ที่ได้รับการจัดสรรจากรัฐบาลอย่างจำกัด (Jacka, 2000: 63) กฎหมายการบริการกระจายเสียงพิเศษ 1992 นี้ กำหนดให้ SBS มีหน้าที่หลักในการให้บริการวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ที่มีความหลากหลายทั้งทางด้านภาษาและด้านวัฒนธรรมที่ให้ข้อมูลข่าวสาร การศึกษา และความบันเทิงแก่คนออสเตรเลีย โดยในการดำเนินการดังกล่าวสะท้อนสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมของออสเตรเลีย (The Australian Attorney-General's Department, 2004)

ปัจจุบัน SBS ให้บริการรายการโทรทัศน์ด้วยภาษาต่าง ๆ มากกว่า 60 ภาษา และให้บริการรายการวิทยุ 68 ภาษา (DFAT, 2010)

- 2) การบริการกระจายเสียงและแพร่ภาพเพื่อการค้า (Commercial Broadcasting Services) เป็นการกระจายเสียงและแพร่ภาพโดยมุ่งเพื่อการค้า สาธารณชนเปิดรับได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ผู้ประกอบกิจการมีแหล่งรายได้จากการโฆษณา
- 3) การบริการกระจายเสียงและแพร่ภาพชุมชน (Community Broadcasting Services) เป็นการกระจายเสียงและแพร่ภาพเพื่อให้บริการชุมชน ดำเนินการโดยชุมชนและเพื่อชุมชนบนพื้นฐานของการไม่แสวงหากำไร สาธารณชนเปิดรับฟรี
- 4) การบริการกระจายเสียงและแพร่ภาพแบบบอกรับสมาชิก (Subscription Broadcasting Services) เป็นการกระจายเสียงและแพร่ภาพที่ผู้เปิดรับต้องสมัครสมาชิก และจ่ายค่าเปิดรับแก่ผู้ประกอบกิจการ
- 5) การบริการกระจายเสียงและแพร่ภาพแบบบอกรับสมาชิกในวงแคบ (Subscription narrowcasting Services) เป็นบริการสำหรับกลุ่มสนใจเฉพาะหรือให้บริการที่จำกัดในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งหรือระหว่างช่วงวันเวลาหนึ่งหรือครอบคลุมเวลาของงาน/กิจกรรมพิเศษ⁴ หรือที่เป็นความสนใจพิเศษเฉพาะ โดยผู้เปิดรับต้องเป็นสมาชิกและจ่ายค่าเปิดรับแก่ผู้ประกอบกิจการ
- 6) การบริการกระจายเสียงและแพร่ภาพแบบเปิดในวงแคบ (Open narrowcasting Services) มีลักษณะคล้ายคลึงกับการบริการกระจายเสียงและแพร่ภาพแบบเปิดในวงแคบ แต่ต่างที่เป็นบริการที่เปิดให้ประชาชนเปิดรับได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายแต่อย่างใด
- 7) การบริการกระจายเสียงและแพร่ภาพระดับนานาชาติ (International Broadcasting Services) เป็นบริการกระจายเสียงและแพร่ภาพที่ส่งสัญญาณในประเทศออสเตรเลีย แต่มีเป้าหมายเพื่อให้บริการแก่ผู้รับสารนอกประเทศ

ภายใต้กฎหมายดังกล่าวกำหนดให้องค์การสื่อและการสื่อสารแห่งออสเตรเลีย (Australian Communications and Media Authority: ACMA)⁵ เป็นหน่วยงานที่กำกับดูแลการสื่อสารโทรคมนาคม วิทยุคมนาคม การกระจายเสียงและแพร่ภาพ และอินเทอร์เน็ต ทั้งการให้ใบอนุญาต การวางมาตรฐาน การจัดการความถี่ และประเด็นที่เกี่ยวกับผู้บริโภค ฯลฯ

⁴ งาน/กิจกรรมต้องไม่ใช่งานที่จัดขึ้นเป็นประจำหรือเกิดขึ้นเป็นปกติ แต่เป็นงาน/กิจกรรมที่สำคัญทั้งในการแข่งขันกีฬา เช่น กรังปี แอลิเลดกรังด์ปรีซ์ โอลิมปิกเกมส์ มหกรรมกีฬาเครือจักรภพ งาน/กิจกรรมเกี่ยวกับวัฒนธรรม เช่น งานแสดงพิชสวน งานไม้ดอกไม้ประดับ และนิทรรศการศิลปะต่าง ๆ ฯลฯ รวมทั้งกิจกรรมชุมชน ใบอนุญาตประเภทนี้ โดยทั่วไปจะให้อนุญาตการกระจายเสียงและแพร่ภาพไม่เกิน 30 วันครอบคลุมช่วงเวลาของงาน/กิจกรรมและอาจรวม 1-2 วันก่อนงานเพื่อทดสอบการกระจายเสียงและแพร่ภาพ

⁵ เกิดจากการรวมตัวกันระหว่างองค์การกระจายเสียงแห่งออสเตรเลีย (Australian Broadcasting Authority: ABA) กับองค์การการสื่อสารแห่งออสเตรเลีย (Australian Communications Authority: ACA) เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2548

ปัจจุบันออสเตรเลียมีวิทยุที่เป็นวิทยุ บริการสาธารณะ คือ บรรษัทกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ออสเตรเลีย ซึ่งดำเนินการเครือข่ายสถานีวิทยุ ระดับชาติ 3 เครือข่าย และเครือข่ายวิทยุกระจายเสียงท้องถิ่น 1 เครือข่าย และวิทยุ บริการข่าว 24 ชั่วโมง และวิทยุกระจายเสียงวุฒิสภา 1 สถานี รวมทั้งสถานีที่ให้บริการกระจายเสียงส่งในภาคพื้นเอเชีย-แปซิฟิกอีก 1 สถานี คือ Radio Australia และวิทยุ ที่ให้บริการโดย SBS จำนวน สถานี 2 สถานี และสถานีดิจิทัล 2 สถานี ด้านสถานีวิทยุ เพื่อการค้า องค์การสื่อและการสื่อสารแห่งออสเตรเลียออกใบอนุญาตประกอบกิจการจำนวน 274 ใบอนุญาต สำหรับสถานีวิทยุชุมชนนั้น มีสถานีที่ได้รับใบอนุญาตแบบถาวร จำนวน 356 สถานี สถานีที่ให้บริการกระจายเสียงคนพื้นเมืองที่อยู่ห่างไกล จำนวน 78 สถานี และสถานีที่ได้รับใบอนุญาตแบบชั่วคราวในพื้นที่ห่างไกล จำนวน 50 สถานี สถานีวิทยุชุมชน (รวมทั้งโทรทัศน์ชุมชน)⁶ ได้รับเงินสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการกระจายเสียงและแพร่ภาพชุมชน⁷ (อดีตคือ กองทุนเพื่อการกระจายเสียงสาธารณะ (Public Broadcasting Foundation: PBF) ซึ่งเป็นหน่วยงานอิสระที่สนับสนุนด้านการเงินเพื่อสร้างไว้และพัฒนาสื่อกระจายเสียงและแพร่ภาพชุมชนในประเทศออสเตรเลีย ทั้งสถานี กลุ่มชาติพันธุ์ คนพื้นเมือง และสถานีวิทยุชุมชนสำหรับผู้มีอุปสรรคในการอ่านสิ่งพิมพ์ กองทุนฯ นี้ ได้รับงบประมาณจากรัฐบาลออสเตรเลียโดยจัดสรรผ่านกระทรวงบรอดแบนด์ การสื่อสาร และเศรษฐกิจดิจิทัล (Department of Broadband, Communications and the Digital Economy)

วิทยุกระจายเสียงกับวิถีชีวิตชาวออสเตรเลีย

แม้ว่าเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจะก้าวหน้าไปเพียงใด แต่วิทยุ ยังคงเป็นสื่อที่มีบทบาทสำคัญต่อชุมชนและสังคมออสเตรเลีย โดยผลการสำรวจการเปิดรับฟังวิทยุ ของบริษัทวิจัย McNair Ingenuity (2010) ซึ่งสนับสนุนงบประมาณวิจัยโดยกองทุนเพื่อการกระจายเสียงและแพร่ภาพชุมชน (Community Broadcasting Foundation: CBF) และสมาคมวิทยุชุมชนและโทรทัศน์ชุมชนแห่งออสเตรเลีย (Community Broadcasting Association of Australia: CBA) ในปี 2553 การวิจัยศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ด้วยวิธีการสำรวจผ่านทางโทรศัพท์กับกลุ่มตัวอย่างทั่วประเทศ จำนวน 5,000 คน พบดังนี้

⁶ อ่านรายละเอียดได้จาก วีรพงษ์ พลนิกรกิจ. (2550). โทรทัศน์ชุมชนในประเทศออสเตรเลีย. วารสารเทคโนโลยีสุรนารี. 1 (2) : 31-44.

⁷ กองทุนฯ ให้การสนับสนุนด้านต่าง ๆ เช่น เงินสนับสนุนการจัดอบรม เงินสนับสนุนสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ ผู้มีอุปสรรคในการอ่านสิ่งพิมพ์ และคนพื้นเมือง เงินสนับสนุนเกี่ยวกับการส่งเสริมเพลงออสเตรเลีย การเข้าสู่ระบบดิจิทัล และออนไลน์ เงินช่วยเหลือการดำเนินการทั่วไปของสถานี ในการผลิตรายการ ซื่ออุปกรณ์เครื่องส่งและเครื่องเสียง โทรศัพท์ ฯลฯ กองทุนฯ มีคณะกรรมการบริหารโดยประธานมาจากการเสนอโดยกรรมการของสมาคมวิทยุชุมชนและโทรทัศน์ชุมชนแห่งออสเตรเลีย และมีคณะกรรมการที่ปรึกษาการให้เงินสนับสนุนแต่ละด้านจากผู้เชี่ยวชาญและมีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจการกระจายเสียงและแพร่ภาพชุมชน

ประเภท	ปี 2547	ปี 2549	ปี 2551	ปี 2553
ฟังวิทยุฯ ทุกประเภท	83%	86%	84%	83%
ฟังวิทยุชุมชน	24%	25%	27%	26%

จากตัวเลขข้างต้นชี้ให้เห็นว่า วิทยุฯ ยังคงเป็นสื่อที่ชาวออสเตรเลียยังคงเปิดรับท่ามกลางกระแสของสื่อใหม่ โดยเฉพาะสื่อบนโลกอินเทอร์เน็ตที่ได้รับการตอบรับจากคนทั่วโลก

เอิร์ล และฟอปป์ (Earle and Fopp) (1999: 392) กล่าวว่า นอกจากกิจกรรมในการเดินห้างสรรพสินค้า การเลี้ยงสัตว์ เช่น สุนัข แมว นก และปลา และการเล่นพนันทางเครื่องเล่นพนัน (porker machines) ที่โรงแรมแล้ว การฟัง และโทรศัพท์ไปยังรายการวิทยุฯ ประเภททอล์คแบ็ค (talkback radio program)⁸ เป็นกิจกรรมสำคัญกิจกรรมหนึ่งของผู้สูงอายุชาวออสเตรเลีย รายการประเภททอล์คแบ็คนี้เป็นเวทีสำหรับการอภิปราย

วิทยุกระจายเสียงเชิงประเด็น

การดำเนินงานของสถานีวิทยุฯ ในออสเตรเลียต่อประเด็นต่าง ๆ นั้นมีหลากหลายจากหน่วยงานและองค์กรเอกชนที่ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบกิจการบริการวิทยุฯ ทั้งบรรษัทกระจายเสียงแห่งประเทศไทย SBS และกลุ่มบริษัทผู้ประกอบกิจการวิทยุฯ เพื่อการค้า เช่น DMG Radio Australia, Macquarie Regional Radioworks และ Fairfax Media ฯลฯ ในบทความนี้นำเสนอเฉพาะวิทยุฯ เชิงประเด็นที่นอกเหนือจากกิจการบริการกระจายเสียงและแพร่ภาพระดับชาติและบริการเพื่อการค้า โดยมุ่งเน้นที่ชุมชนศาสนา ชุมชนผู้ด้อยโอกาสโดยเฉพาะผู้มีอุปสรรคในการอ่านสิ่งพิมพ์ ชุมชนชุมชนผู้หญิง ชุมชนเยาวชน และชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ ดังนี้

⁸ เป็นรายการที่เปิดให้ผู้ฟังโทรศัพท์เข้ารายการเพื่อแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นต่าง ๆ เช่น การเมือง การแข่งขันรักบี้ และเพื่อสอบถามเรื่องราวต่าง ๆ เช่น ปัญหาสุขภาพ วิธีการปลูกไม้ดอก และขอให้ผู้ดำเนินรายการประเมินราคายาน ฯลฯ Bruce Barnett (1992, 128-129) ได้จำแนกรายการทอล์คแบ็คเป็น 2 ประเภท คือ

- 1) ทอล์คแบ็คที่ผู้ฟังที่โทรศัพท์เข้าร่วมรายการเป็นตัวเอกของรายการในขณะที่ผู้ดำเนินรายการไม่ได้เสนอความคิดเห็นใด ๆ รายการประเภทนี้มักมีผู้หญิงเป็นผู้ดำเนินรายการ โดยมีบทบาทเสมือนคุณแม่ที่คอยปลอบลูก
- 2) ทอล์คแบ็คที่ผู้ดำเนินรายการเป็นตัวเอกของรายการ โดยที่ผู้ฟังที่โทรศัพท์เข้าร่วมรายการอาจเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยในความคิดของผู้ดำเนินรายการ รายการประเภทนี้มักมีผู้ชายเป็นผู้ดำเนินรายการ และแสดงบทบาทเหมือนคุณพ่อที่คอยแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจ

แต่จากการติดตามฟังรายการตามสถานีวิทยุฯ ต่าง ๆ ที่วิจัย (ในช่วงปี 2546-2550) ผู้เขียนพบว่า รายการประเภททอล์คแบ็คที่ปรากฏโดยเฉพาะที่มีผู้ดำเนินรายการเป็นผู้หญิงนั้น บางรายการผู้ดำเนินรายการเป็นผู้หญิงนั้นมิได้มีบทบาทในเสมือนแม่ที่คอยรับฟังเรื่องราวต่าง ๆ และคอยปลอบประโลม แต่กลับมีบทบาทในการเป็นผู้ให้ข้อมูลข่าวสาร ในฐานะที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้น เช่น รายการเกี่ยวกับการทำสวนที่ผู้ดำเนินรายการหลักเป็นผู้หญิงและเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านดอกไม้ และการทำสวน

ประเด็นศาสนา

วิทยุ ประเด็นศาสนา ในบทความนี้นำเสนอเครือข่ายวิทยุกระจายเสียงวิชั่น (Vision radio Network) กลุ่มสถานีวิทยุชุมชนพระคริสตธรรมrema (Rhema FM) และวิทยุชุมชนมุสลิม (Muslim Community Radio) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

เครือข่ายวิทยุกระจายเสียงวิชั่น

เครือข่ายวิทยุกระจายเสียงวิชั่น ดำเนินกิจการวิทยุ คริสต์ศาสนา โดย United Christian Broadcasters Australia Ltd. สถานีวิทยุ คริสต์ศาสนาวิชั่นนี้ ออกอากาศครั้งแรกเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2542 ที่เมืองบริสเบน และปีต่อ ๆ มาได้ขยายสถานีทวนสัญญาณ (relay station) เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ โดยในปี 2546 มีสถานีทวนสัญญาณ 150 สถานี ปี 2548 จำนวน 200 สถานี ปี 2550 จำนวน 300 สถานี และปี 2552 จำนวน 400 สถานี ซึ่งกระจายอยู่ทั่วประเทศทั้งในเขตเมืองและชุมชนห่างไกล สถานีวิทยุ นำเสนอรายการพูดคุย ข่าวและเพลงเกี่ยวกับคริสต์ศาสนาภายใต้สโลแกนว่า “เชื่อมโยงศรัทธาสู่ชีวิต” (Connecting Faith to Life)

สถานีวิทยุ ในเครือข่ายวิทยุกระจายเสียงวิชั่นของ United Christian Broadcasters Australia Ltd. ได้รับใบอนุญาตประเภทการบริการกระจายเสียงแบบเปิดในวงแคบ ในระบบ เอฟ.เอ็ม. โดยมีกำลังส่งระหว่าง 1-10 วัตต์ และระบบ เอ.เอ็ม. โดยมีกำลังส่งที่สูงสุดคือ 50,000 วัตต์ ส่วนใหญ่ ออกอากาศในระบบ เอฟ.เอ็ม. และใช้ความถี่ 88, 88.6 และ 88.8 MHz แต่บางสถานีก็ใช้ความถี่แตกต่างกันไป ความถี่ของสถานีในรัฐและเมืองต่าง ๆ เช่น รัฐควีนส์แลนด์ เมืองบริสเบน ที่สปริงวูด ใช้ความถี่ 87.6 MHz ที่เมอร์เมค วอเตอร์ส ใช้ความถี่ 87.8 MHz รัฐนิวเซาท์เวลส์ ที่โบรคเคน ฮิลล์ ใช้ความถี่ 94.9 MHz รัฐแทสเมเนีย ที่เคมป์เบลล์ ทาวน์ ใช้ความถี่ 88.0 MHz รัฐเซาท์ออสเตรเลีย ที่พอร์ต ออกลิสตา ใช้ความถี่ 88.0 MHz และรัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย ที่บรูม ใช้ความถี่ 87.8 MHz ส่วนที่บันเบอร์ ออกอากาศด้วยระบบเอ.เอ็ม. ความถี่ 1017 KHz นอกจากการให้บริการวิทยุกระจายเสียงแล้ว United Christian Broadcasters Australia Ltd. ยังให้บริการรายการผ่านอินเทอร์เน็ตและดาวเทียม ด้วย

กลุ่มสถานีวิทยุชุมชนพระคริสตธรรมrema

สถานีวิทยุ จำนวนหนึ่งได้รวมกลุ่มกันและใช้ชื่อเดียวกันคือ เรมา (Rhema) โดยแต่ละแห่ง ดำเนินการและผลิตรายการโดยคนในชุมชนของแต่ละพื้นที่ ภายใต้ใบอนุญาตประเภทวิทยุชุมชน สถานีวิทยุ ได้รับเงินจากการบริจาค การระดมทุน ค่าสมาชิกสถานี และบางส่วนจากการโฆษณา สถานีบางแห่งได้รับเงินสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการกระจายเสียงและแพร่ภาพชุมชน สถานีวิทยุ กลุ่มนี้ส่วนใหญ่ออกอากาศด้วยระบบเอฟ.เอ็ม. และมีอยู่ในหลายพื้นที่ของออสเตรเลีย สถานีวิทยุ กลุ่มนี้นำเสนอรายการพูดคุย เพลง และเนื้อหาเกี่ยวกับคริสต์ศาสนา รวมทั้งข่าวสารต่าง ๆ

ตัวอย่างสถานีวิทยุฯ กลุ่มเรมา เช่น สถานีวิทยุฯ Rhema เอฟ.เอ็ม. 99.7 MHz ที่นิวคาสเซิล ซึ่งกระจายเสียงด้วยกำลังส่ง 10,000 วัตต์ ดำเนินการโดย Newcastle Christian Broadcasters Ltd. มีคณะกรรมการบริหาร โดยมีผู้ดำรงตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการ (director) 6 คน ผู้จัดการทั่วไป และผู้จัดการสถานี ตำแหน่งละ 1 คน ส่วนตำแหน่งอื่น ๆ ภายในสถานี เช่น ฝ่ายการเงิน ฝ่ายขายการประกาศผู้สนับสนุนรายการ วิศวกร (ดูแลทางเทคนิค) และที่สำคัญคือ อาสาสมัครที่ช่วยงานด้านต่าง ๆ เช่น การเป็นผู้ประกาศ ช่วยในกิจกรรมการระดมทุน ช่วยงานส่งจดหมายข่าว รวมทั้งมีส่วนร่วมในคณะกรรมการด้านรายการ และคณะกรรมการบริหาร ฯลฯ

งบประมาณของสถานีวิทยุฯ Rhema เอฟ.เอ็ม. 99.7 ได้มาจากค่าสมาชิกสถานี เงินบริจาค การระดมทุน และการประกาศผู้สนับสนุนรายการ (sponsorship announcement) (ตามกฎหมายกำหนดให้วิทยุชุมชนประกาศการสนับสนุนรายการของผู้สนับสนุนไม่เกิน 5 นาทีต่อ 1 ชั่วโมง)⁹ ผู้สนับสนุนสถานี เช่น ร้านขายเครื่องประดับเพชรพลอย ร้านขายหนังสือเกี่ยวกับศาสนาคริสต์ ร้านขายพรม บริษัทที่ปรึกษาด้านการเงิน โรงเรียนคริสต์เตียน ห้างขายเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์ภายในบ้านและสำนักงาน และร้านออกแบบและรับพิมพ์สิ่งพิมพ์ ฯลฯ สถานีวิทยุฯ แห่งนี้นำเสนอเนื้อหาส่วนใหญ่เกี่ยวกับคำสอนของพระคริสต์ และข่าวสารสารประโยชน์ด้านต่าง ๆ เช่น การดูแลรถยนต์ พยากรณ์อากาศ และสาระสำหรับเยาวชน ฯลฯ

วิทยุชุมชนมุสลิม

สถานีวิทยุชุมชนมุสลิมในซิดนีย์ หรือ 2MFM ออกอากาศครั้งแรกในช่วงเดือนถือศีลอดของชาวมุสลิม (Ramadan) ตลอด 24 ชั่วโมงของทุกวัน ด้วยใบอนุญาตวิทยุชุมชนแบบชั่วคราวเมื่อปี 2538 ต่อมาก็ขยายเพิ่มขึ้น โดยกระจายเสียงช่วงเดือนการเดินทางแสวงบุญ (Pilgrimage month) และ 2 ปีต่อมา นอกจากออกอากาศในช่วงเดือนถือศีลอดและช่วงเดือนการเดินทางแสวงบุญแล้ว สถานีวิทยุฯ ได้ขยายวันกระจายเสียงในทุกวันศุกร์ตลอดทั้งปี ปัจจุบันสถานีวิทยุชุมชนมุสลิมออกอากาศ 24 ชั่วโมงทุกวันตลอดปี ซึ่งครอบคลุมวันและกิจกรรมของอิสลามทั้งหมด กระจายเสียงในระบบ เอฟ.เอ็ม. ความถี่ 92.1 MHz

สถานีวิทยุชุมชนมุสลิมนี้ มีคณะกรรมการบริหาร ซึ่งประกอบด้วยตำแหน่งประธาน รองประธาน เลขานุการ เภรัญญิก และผู้จัดการสถานี และมีบุคลากรที่ทำหน้าที่ด้านต่าง ๆ เช่น ผู้ดูแลห้องข่าว ผู้ผลิตรายการเช้า ผู้ผลิตรายการภาคภาษาอังกฤษ ผู้ดูแลด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้ติดต่อเสียง และผู้จัดการด้านผู้สนับสนุนรายการ และที่สำคัญคืออาสาสมัครที่เข้ามีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ

⁹ กฎหมายอนุญาตให้ผู้รับใบอนุญาตรับการสนับสนุนจากบุคคลหรือองค์กรต่าง ๆ ได้ทั้งเงินบริจาคหรือสินค้าหรือบริการที่ใช้ในการดำเนินการของสถานี และประกาศการสนับสนุนดังกล่าวผ่านทางสถานีหรือรายการ ซึ่งประกาศดังกล่าวอาจเป็นการแจ้งกิจกรรมงาน ผลิตภัณฑ์ บริการ หรือโปรแกรมต่าง ๆ ของผู้สนับสนุนรายการ ตัวอย่างของการประกาศ เช่น บริษัท กขค. ผู้สนับสนุนสถานี... หรือ สถานี...สนับสนุนโดยบริษัท กขค. หรือรายการ...สนับสนุนโดยบริษัท กขค. หรือบริษัท กขค. สนับสนุนรายการ...

สถานียังมีเงินสนับสนุนทั้งจากชุมชน การสนับสนุนจากร้านค้าต่าง ๆ เช่น ร้านเบเกอรี่ ภัตตาคาร ร้านขายพรม และร้านขายเนื้อสัตว์ ฯลฯ และเงินสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการกระจายเสียงและแพร่ภาพชุมชน

รายการที่ออกอากาศที่สถานีวิทยุชุมชนมุสลิมแห่งนี้ส่วนใหญ่ออกอากาศด้วยภาษาอาหรับและอังกฤษ ส่วนภาษาอื่น ๆ ที่นำเสนอเป็นส่วนน้อย เช่น ภาษาโซมาเลีย อินโดนีเซีย และตุรกี ฯลฯ นอกเหนือจากเนื้อหาเกี่ยวกับคำสอนของศาสนาอิสลามแล้ว ทางสถานียังนำเสนอข่าวสาร รายการสุขภาพและการแพทย์ สิ่งแวดล้อม กีฬา รายการที่มีเนื้อหาสำหรับเด็ก และเยาวชน รายการเพื่อการศึกษาศึกษาและสังคม และรายการที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมด้วย

ประเด็นผู้ด้อยโอกาส

สถานีวิทยุชุมชนสำหรับผู้มีอุปสรรคในการอ่านสิ่งพิมพ์ (Radio for the Print Handicapped: PRH) สถานีวิทยุฯ กลุ่มนี้มีเป้าหมายหลักเพื่อชุมชนผู้ที่ตาพร่ามัวไปจนถึงผู้ที่มีมองไม่เห็น ตามอดผู้สูงอายุที่ไม่รู้หนังสือหรืออ่านหนังสือไม่ออก และผู้ป่วยที่ไม่สามารถเข้าถึงสิ่งพิมพ์ได้ อาทิ ไม่สามารถพลิกหน้าหนังสือได้ ตลอดจนผู้อพยพจากประเทศที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษที่ต้องการฝึกทักษะภาษาอังกฤษด้วยการฟังพร้อม ๆ กับการดูสิ่งพิมพ์ควบคู่กันไป ทั้งนี้การให้บริการของสถานีวิทยุชุมชนสำหรับผู้มีอุปสรรคในการอ่านสิ่งพิมพ์นี้เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นถึงความเท่าเทียมกันของคนในประเทศ ที่ทุกคนมีสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารจากสิ่งพิมพ์ด้วยหน้าที่ของวิทยุกระจายเสียง

สถานีวิทยุฯ กลุ่มนี้ออกอากาศรายการอ่านข่าวและบทความจากหนังสือพิมพ์รายวันและรายสัปดาห์ บทความในนิตยสาร วารสาร รายการอ่านเรื่องราวต่าง ๆ จากหนังสือประเภทต่าง ๆ ซึ่งครอบคลุมข่าวสารสังคมทั่วไป การศึกษา เศรษฐกิจ การลงทุน และกีฬา ฯลฯ ตลอดจนออกอากาศรายการสัมภาษณ์และพูดคุยเกี่ยวกับสาระที่เป็นประโยชน์ต่อผู้มีอุปสรรคในการอ่านสิ่งพิมพ์ เช่น เรื่องกฎหมาย สุขภาพ วิทยาศาสตร์ คอมพิวเตอร์ คริสต์ศาสนา และการท่องเที่ยว ฯลฯ

ปัจจุบันมีสถานีวิทยุชุมชนสำหรับผู้มีอุปสรรคในการอ่านสิ่งพิมพ์กระจายเสียงอยู่ทั่วประเทศออสเตรเลียจำนวน 15 สถานี โดยกระจายเสียงทั้งในระบบ เอ.เอ็ม. และ เอฟ.เอ็ม. เช่น แอดิเลด เอ.เอ็ม. 1197 เบนดิโก เอฟ.เอ็ม. 88.7 บริสเบน เอ.เอ็ม. 1296 แคนเบอร์รา เอ.เอ็ม. 1125 จีลอง เอฟ.เอ็ม. 99.5 โฮบาร์ต เอ.เอ็ม. 864 เมลเบิร์น เอ.เอ็ม. 1179 เพิร์ท เอ.เอ็ม. 990 และซิดนีย์ เอ.เอ็ม. 1224 ฯลฯ สถานีวิทยุฯ เหล่านี้ ได้รวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายสถานีวิทยุชุมชนสำหรับผู้มีอุปสรรคในการอ่านสิ่งพิมพ์ออสเตรเลีย (RPH Australia Network)

ตัวอย่างสถานีวิทยุฯ ในกลุ่มนี้ เช่น สถานีวิทยุฯ 4RPH ที่บริสเบน ซึ่งก่อนก่อตั้งเป็นสถานีวิทยุฯ ได้มีการประชุมสาธารณะในปี 2521 เพื่ออภิปรายถึงความสนใจในการตั้งสถานีวิทยุชุมชนสำหรับผู้มีอุปสรรคในการอ่านสิ่งพิมพ์ในบริสเบน ต่อมาจึงมีการผลิตรายการชื่อ Radio Readings ซึ่งผลิตโดย Queensland Radio for the Print Handicapped Ltd. (QRPH) องค์กรไม่แสวงหากำไร เป็น

รายการบันทึกเทปความยาวรายการ 1 ชั่วโมง เป็นรายการอ่านข่าวและบทความจากหนังสือพิมพ์รายวันออกอากาศทางสถานีวิทยุ 4MBS¹⁰ ทุกวันจันทร์ถึงศุกร์ และต่อมาในปี 2527 QRPH ได้รับใบอนุญาตและตั้งสถานีของตนเองในระบบเอ.เอ็ม.ความถี่ 1620 KHz โดยเริ่มด้นออกอากาศในวันที่ 13 กุมภาพันธ์ ในระยะแรกนี้กระจายเสียงระหว่างเวลา 07.00-10.00 น. รวม 3 ชั่วโมงต่อวัน ในปี 2533 QRPH ได้รับใบอนุญาตประเภทการกระจายเสียงชุมชน เพื่อให้บริการในบริสเบน ในปีถัดมารัฐบาลได้อนุญาตให้ใช้เครื่องส่งและความถี่ 1296 ในระบบเอ.เอ็ม. ทำให้กำลังส่งจากเดิม 500 วัตต์ เป็น 5,000 วัตต์ สถานีวิทยุ 4RPH ได้ใช้ความถี่และกำลังดังกล่าวจนถึงปัจจุบัน

สถานีวิทยุ บริหารจัดการโดยมีคณะกรรมการบริหารที่ประกอบด้วยประธาน รองประธาน เลขานุการ และเหรัญญิก ทั้งนี้ประธานเป็นคนตาบอด และมีอาสาสมัครช่วยงานในการศึกษาค้นคว้าข้อมูล ผลิตรายการ ประกาศและอ่านข้อมูลข่าวสารจากสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ประมาณ 70 คน (ตัวเลขปี 2547) สถานีวิทยุ 4RPH มีแหล่งที่มาของงบประมาณจาก 5 ส่วน คือ (1) รัฐ กล่าวคือ รัฐบาลกลาง (Federal government) ซึ่งสนับสนุนค่าใช้จ่ายในสถานีผ่านกองทุนเพื่อการกระจายเสียงและแพร่ภาพชุมชน และรัฐบาลควีนส์แลนด์ ซึ่งให้การสนับสนุนรายการ และ (2) ผู้สนับสนุนรายการ อาทิ บริษัทผู้ให้บริการฌาปนกิจ (3) การขายเวลาของสถานีให้กับองค์กรต่าง ๆ อาทิ องค์กรกระจายเสียงและแพร่ภาพคริสต์ศาสนา (4) ค่าสมาชิก และ (5) เงินบริจาค

สำหรับอาสาสมัครที่ประสงค์ช่วยงานในตำแหน่งผู้ประกาศหรือผู้อ่านต้องสามารถอ่านออกเสียงได้คล่องแคล่ว ถูกต้อง และชัดเจน ซึ่งสถานีจะมีการทดสอบเสียง และหากอาสาสมัครทดสอบผ่านสถานีจะจัดอบรม ซึ่งใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมงในหัวข้อต่าง ๆ เช่น เทคนิคการใช้เสียงจากผู้เชี่ยวชาญ การเตรียมตัวเพื่อการอ่าน ข้อแนะนำในการอ่าน อาทิ หากไม่มั่นใจในคำศัพท์ใดให้เปิดพจนานุกรม การปฏิบัติตัวในห้องส่ง การให้สัญญาณระหว่างออกอากาศ กฎระเบียบของสถานี ความปลอดภัยในสถานี และการใช้สิ่งอำนวยความสะดวกและเครื่องใช้ภายในสำนักงาน

สถานีวิทยุ 4RPH ออกอากาศรายการที่ผลิตเอง 16 ชั่วโมงในแต่ละวันทุกวัน (ตามกฎหมายการประกอบกิจการตามลักษณะใบอนุญาต) โดยออกอากาศรายการอ่านหนังสือพิมพ์รายวันและรายสัปดาห์ นิตยสาร วารสาร หนังสือ และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาที่เป็นข่าวสารและข้อมูลด้านการเมือง เศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์ สุขภาพ สิ่งแวดล้อม คอมพิวเตอร์ การทำสวนไม้ดอก เนื้อหาสำหรับผู้หญิงจากนิตยสารผู้หญิง ช่วงคำออกอากาศรายการคริสต์ศาสนา นอกจากนี้ยังรับสัญญาณรายการของบรรษัทกระจายเสียงแห่งประเทศอังกฤษ ภาควิการโลก (BBC world services) ผ่านดาวเทียมเพื่อออกอากาศทางสถานีด้วย

¹⁰ สถานีวิทยุ ออกอากาศครั้งแรกเมื่อเดือนมีนาคม 2522 เป็นของชุมชน ดำเนินการภายใต้ชื่อ Music Broadcasting Society of Queensland Ltd. ซึ่งเป็นองค์กรการกุศลไม่แสวงหากำไร เป็นสถานีเพลงคลาสสิก และเรียกตัวเองว่า 4MBS ClassicFM 103.7 โดยนำเสนอเพลงคลาสสิก แจ๊ส และเก๋ย้อนยุค มีเจ้าหน้าที่ประจำ 3 คน และเจ้าหน้าที่ทำงานเสริมบางช่วงเวลา 3 คน และอาสาสมัคร 300 คน

ประเด็นผู้หญิง

ในประเด็นผู้หญิง สถานีวิทยุฯ ในออสเตรเลียนำเสนอในลักษณะรายการหนึ่งที่ผลิตโดยเพื่อหญิงและเพื่อผู้หญิงเอง ซึ่งกระจายอยู่ในหลายสถานีทั้งสถานีวิทยุฯ บริการสาธารณะ สถานีวิทยุฯ เพื่อการค้า และสถานีวิทยุชุมชน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

รายการวิทยุกระจายเสียง Women on the Line เริ่มออกอากาศตั้งแต่ปี 2529 ทางสถานีวิทยุชุมชน 3CR เมลเบิร์น ระบบเอ.เอ็ม. 855 KHz¹¹ เป็นรายการที่ผลิตและนำเสนอโดยผู้หญิงที่มีภูมิหลังที่หลากหลาย โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญคือ เพิ่มความตระหนักรู้และความเข้าใจในประเด็นที่ผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของผู้หญิงในออสเตรเลีย นำเสนอผลงานที่ผู้หญิงริเริ่ม สร้างสรรค์ ผลักดัน หรือมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน และนำเสนอทัศนะมุมมอง เรื่องราว ความสนใจ และความคิดเห็นของผู้หญิงคนพื้นเมืองและผู้หญิงชาวเกาะทอเรส สเตรท (Torres Strait Islander) ผู้หญิงที่มีรายได้น้อย ผู้หญิงที่สังคมและล้อมองข้าม ซึ่งเนื้อหาครอบคลุมทั้งเรื่องราวเกี่ยวกับผู้หญิงทั้งด้านการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง สิทธิสตรี สิทธิของคนพื้นเมือง ตลอดจนเรื่องราวด้านสิ่งแวดล้อม การศึกษา ศาสนา ศิลปะ ฯลฯ รายการ Women on the Line ออกอากาศทุกวันจันทร์เวลา 08.30–09.00 น. และออกอากาศซ้ำอีกครั้งวันพุธ เวลา 06.00–06.30 น. นอกจากนี้ รายการนี้ยังได้ออกอากาศที่สถานีวิทยุฯ ต่าง ๆ ในเครือข่ายวิทยุชุมชน¹² ตัวอย่างประเด็นที่รายการนำเสนอ เช่น ความรุนแรงที่มีต่อผู้หญิง ซึ่งให้รายละเอียดเกี่ยวกับสถานการณ์ความรุนแรงทั้งด้านนโยบายรัฐ สถิติของผู้หญิงที่ยังคงเผชิญปัญหาความรุนแรงทางกายและทางเพศ ตลอดจนแผนแห่งชาติเพื่อลดความรุนแรงต่อผู้หญิงและลูก ฯลฯ ประเด็นการตั้งครรภ์เกี่ยวกับโรคเอดส์ที่สังคมส่วนหนึ่งมองว่าเป็นภัยคุกคามสุขภาพที่ยิ่งใหญ่ อีกด้านหนึ่งของประเด็นนี้คือ การเชื่อมโยงระหว่างอุตสาหกรรมทางการแพทย์ อุตสาหกรรมการลดน้ำหนัก และสื่อ นอกจากนี้ยังนำเสนอประเด็นอื่น ๆ เช่น ผู้หญิงกับเทคโนโลยี การต่อสู้ของผู้หญิงคนพื้นเมืองเพื่อประเทศและการปกครองตนเอง ฯลฯ

ประเด็นเยาวชน

สถานีวิทยุฯ ที่มุ่งเน้นในประเด็นเยาวชนในออสเตรเลียมีหลายสถานี และมีทั้งที่เป็นรายการซึ่งแต่ละสถานีมีจำนวนรายการและจำนวนเวลาที่ออกอากาศรายการเยาวชนมากน้อยต่างกัน และที่

¹¹ สถานีวิทยุฯ แห่งนี้ก่อตั้งในปี 2519 (เป็นหนึ่งในสถานีวิทยุชุมชนรุ่นแรกของออสเตรเลีย) เป็นของชุมชน ดำเนินการภายใต้ชื่อ Community Radio Federation Ltd. สถานีวิทยุฯ ออกอากาศรายการที่เป็นที่สนใจของผู้ฟังทั่วไปและกลุ่มคนที่มีความสนใจเฉพาะ แต่จุดเน้นสำคัญคือ การเป็นปากเป็นเสียงสำหรับกลุ่มคนที่ไม่ได้รับความสนใจจากสื่อมวลชน โดยเฉพาะกลุ่มแรงงาน ผู้หญิง และคนพื้นเมือง สถานีมีอาสาสมัคร 400 คนช่วยผลิตรายการ 130 รายการ สถานีออกอากาศประมาณ 20 ภาษา (รวมภาษาอังกฤษ) และนำเสนอเพลงของศิลปินออสเตรเลียไม่น้อยกว่าร้อยละ 55

¹² เครือข่ายวิทยุชุมชน ดำเนินงานโดยสมาคมการกระจายเสียงและแพร่ภาพชุมชนของออสเตรเลีย (The Community Broadcasting Association of Australia: CBAA) ซึ่งให้บริการรายการวิทยุฯ ที่มีคุณภาพที่ผลิตโดยสถานีวิทยุชุมชนทั่วประเทศออสเตรเลียแก่สถานีวิทยุฯ ที่ต้องการซื้อรายการเพื่อนำไปออกอากาศในสถานีของตนเอง เครือข่ายวิทยุชุมชนให้บริการนี้ผ่านดาวเทียมตลอด 24 ชั่วโมง

เป็นสถานีเยาวชน กล่าวคือ สถานีผลิตรายการทั้งหมดทุกรายการเป็นรายการเยาวชน เช่น สถานีวิทยุชุมชน Edge Radio เอฟ.เอ็ม. 99.3 MHz เมืองโฮบาร์ต เป็นสถานีที่มีกลุ่มเป้าหมายหลักคือ กลุ่มชุมชนที่เป็นเยาวชน สำหรับตัวอย่างของสถานีที่ผลิตรายการเยาวชนบางส่วนคือ สถานีวิทยุชุมชน 2XX เอฟ.เอ็ม. 98.3 MHz ที่แคนเบอร์รา ซึ่งนอกจากรายการข่าวสาร รายการเพลงอินดี้ รายการศิลปะ และวัฒนธรรมแล้ว สถานียังมีรายการเยาวชนหลายรายการ สถานีที่มีความโดดเด่นคือ สถานีวิทยุชุมชน SYN ที่เมลเบิร์น

คลื่น เอฟ.เอ็ม. 90.7 MHz ดำเนินการโดย SYN Media (The Student Youth Network Inc.) เป็นองค์กรสื่อที่ดำเนินงานโดยเยาวชน เพื่อเยาวชนด้วยการจัดอบรมเกี่ยวกับการผลิตสื่อ จัดอบรมเกี่ยวกับการผลิตสื่อทั้งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และวีดิทัศน์ รวมทั้งเปิดโอกาสให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการผลิตและนำเสนอผลงานออกอากาศทั้งทางวิทยุชุมชน SYN 90.7 MHz เองและสถานีโทรทัศน์ชุมชน Channel 31 เมลเบิร์น

SYN Media ก่อตั้งเมื่อปี 2000 จากการรวมตัวของโครงการวิทยุกระจายเสียงเยาวชน 2 โครงการ คือ 3TD หรือสถานีวิทยุฯ ในระบบ เอ.เอ็ม. ซึ่งดำเนินการโดยนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาชื่อ Thornbury-Darebin Secondary College และโครงการสมาคมวิทยุฯ นักศึกษา (Student Radio Association) สถานีวิทยุฯ มหาวิทยาลัย RMIT¹³ SYN Media นอกจากดำเนินการวิทยุชุมชนแล้วยังผลิตรายการโทรทัศน์ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ชุมชน Channel 31

ปัจจุบันสถานีวิทยุฯ ตั้งอยู่ที่มหาวิทยาลัย RMIT (วิทยาเขตในเมืองเมลเบิร์น) มีคณะกรรมการบริหาร ซึ่งมาจากการเลือกตั้งกันเองของสมาชิก SYN ที่อาสาสมัครช่วยงานสถานี และมีเจ้าหน้าที่ดูแลเรื่องการบริหารจัดการภายใน SYN สำหรับอาสาสมัครนั้น เป็นคนที่มีอายุระหว่าง 12-25 ปี เข้ามีส่วนร่วมในหน้าที่ด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการผลิตรายการ จัดรายการ อ่านข่าว และด้านเทคนิค ฯลฯ สถานีวิทยุฯ มีรายได้จากการบริจาค ค่าสมาชิกสถานี การรับการสนับสนุนจากผู้สนับสนุนในสื่อที่ผลิตและบางส่วนจากกองทุนเพื่อการกระจายเสียงและแพร่ภาพชุมชน สถานีนำเสนอรายการเพลงสำหรับวัยรุ่นทั้งเพลงฮิพฮอป อินดี้ พังก์ เมทัล แดนซ์ รวมทั้งผลงานเพลงของศิลปินชาวออสเตรเลียและผลงานของกลุ่มนักดนตรีหน้าใหม่ เพลงป๊อปของเอเชีย นอกจากการเปิดเพลงแล้ว ยังนำเสนอรายการด้วยการสัมภาษณ์ศิลปิน/นักร้องในท้องถิ่นของตนเองด้วย สถานีวิทยุฯ แห่งนี้ยังได้นำเสนอรายการเกี่ยวกับการสร้างงานศิลป์ทั้งการวาดภาพ แกะสลัก การแสดง ฯลฯ และนำเสนอเนื้อหาต่าง ๆ เช่น สิ่งแวดล้อม กีฬา ข่าวสารสถานการณ์ปัจจุบันจากมุมมองของเยาวชน

ประเด็นกลุ่มชาติพันธุ์

ในกลุ่มของสถานีวิทยุชุมชนชาติพันธุ์ในประเทศออสเตรเลียมีหลายสถานีกระจายอยู่ทั่ว

¹³ RMIT ย่อมาจาก Royal Melbourne Institute of Technology

ทุกรัฐ เช่น สถานีวิทยุชุมชน 1CMS เอฟ.เอ็ม. 91.1 MHz ที่เมืองแคนเบอร์รา สถานีวิทยุชุมชน 4EB เอฟ.เอ็ม. 98.1 MHz ที่บริสเบนตะวันออก และสถานีวิทยุชุมชน 5EBI เอฟ.เอ็ม. 103.1 MHz เมืองแอเดิลด (สถานีวิทยุชุมชน 5EBI เรียกตัวเองว่า เป็นสถานีวิทยุฯ พหุวัฒนธรรม (multicultural radio station)) แต่สถานีที่ยกมาเป็นกรณีศึกษา คือ สถานีวิทยุฯ โลก (World Radio)

วิทยุฯ โลก 6EBA ออกอากาศด้วยความถี่ 95.3 MHz ที่เมืองเพิร์ท ดำเนินการโดย Multicultural Radio and Television Association of Western Australia Inc. (MRTA) ซึ่งออกอากาศอย่างเป็นทางการเมื่อปี 2533 ด้วยใบอนุญาตประเภทบริการชุมชน สถานีวิทยุชุมชนแห่งนี้เป็นสมาชิกของสภาผู้ประกอบการแพร่ภาพและกระจายเสียงกลุ่มชาติพันธุ์และพหุวัฒนธรรมแห่งชาติ (The National Ethnic and Multicultural Broadcasters' Council (NEMBC))¹⁴

สถานีวิทยุชุมชน 6EBA ออกอากาศด้วยภาษาต่าง ๆ ที่เป็นภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยในเมืองเพิร์ท ซึ่งมีจำนวน 77 กลุ่มชาติพันธุ์ จากปี 2547 ประมาณ 69 ภาษา เป็น 82 ภาษาในปี 2554 นอกจากเจ้าหน้าที่ประจำสถานี เช่น ผู้จัดการสถานี ผู้ประสานงานรายการ วิศวกรสถานี เจ้าหน้าที่ผู้ดูแลการฝึกอบรม ฯลฯ แล้ว สถานีมีอาสาสมัครที่ผ่านการอบรมของสถานีช่วยในการดำเนินงาน ประมาณ 550 คน MRTA บริหารโดยคณะกรรมการ จำนวน 13 คน ซึ่งเลือกตั้งกันเองภายในสมาชิกทุก 2 ปี กลุ่มสมาชิกสมาคมมีส่วนร่วมในการดำเนินการสถานีทุกมิติ สถานีได้รับเงินสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการกระจายเสียงและแพร่ภาพชุมชน กองทุนสลากกินแบ่งของรัฐ ค่าสมาชิก และค่าเวลาที่ได้รับจากกลุ่มสมาชิกชาติพันธุ์ที่ผลิตรายการ (ชั่วโมงละ 30 เหรียญ ราคา ณ ปี 2547)

รายการของกลุ่มชาติพันธุ์ที่ผลิตและออกอากาศทาง 95.3 MHz คือ รายการของกลุ่มคนจากประเทศอิตาลี อินเดีย พม่า ไทย จีน เวียดนาม กรีก โครเอเชีย ออสเตรเลีย สวิตเซอร์แลนด์ ปากีสถาน และสเปน เป็นต้น ตัวอย่างรายการ ไทยเรดิโอ ออกอากาศทุกวันอังคารเวลา 18.00–19.00 น. นำเสนอข่าวสารจากประเทศไทย ข่าวท้องถิ่นและต่างประเทศ ข่าวสารชุมชนคนไทย ข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมสำคัญที่วัด สถานที่ท่องเที่ยวในประเทศไทย และเพลงไทย และรายการภาษาจีน ซึ่งมี 2 รายการ คือ รายการภาษาจีนกลาง ออกอากาศทุกวันพุธ เวลา 18.00–19.00 น. และรายการภาษาจีนกวางตุ้ง ออกอากาศทุกวันเสาร์ เวลา 10.00–11.00 น. รายการนำเสนอข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ การตอบปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาเรื่องภาษี ข่าวสารชุมชนคนจีน และเพลงจีนในอดีตและปัจจุบัน รายการของกลุ่มชาติพันธุ์ได้รับเงินสนับสนุนรายการจากกองทุนเพื่อการกระจายเสียงและแพร่ภาพชุมชน

¹⁴ เป็นองค์กรไม่แสวงหากำไร มีหน้าที่ในการส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายเสียงและแพร่ภาพชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์และชุมชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ช่วยเสริมความหลากหลายของสื่อ ช่วยคนในออสเตรเลียได้รักษาและเชื่อมโยงกับบรรพบุรุษ ภาษา และวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ของตน และต่อต้านการเหยียดเชื้อชาติในสังคมออสเตรเลีย ฯลฯ สภาผู้ประกอบการแพร่ภาพและกระจายเสียงกลุ่มชาติพันธุ์และพหุวัฒนธรรมแห่งชาติ เป็นองค์กรระดับชาติ มีคณะกรรมการบริหารและคณะกรรมการด้านต่าง ๆ และสมาชิกที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ผลิตรายการ ผู้ผลิตรายการวิทยุฯ และโทรทัศน์ชุมชน และสถานีวิทยุชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์หรือพหุวัฒนธรรม

นอกจากการจำแนกรายการตามกลุ่มชาติพันธุ์แล้ว สถานีแห่งนี้ยังมีรายการในประเด็นผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุ เยาวชน และเยาวชนที่ไม่มียานพาหนะ โดยรายการผู้สูงอายุนั้นนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวข้องและเป็นที่น่าสนใจของผู้หญิงในทุกชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยในเพิร์ท เช่น การเข้าถึง และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ข้อมูลข่าวสารในการใช้ชีวิตในออสเตรเลีย เรื่องการอพยพย้ายถิ่นมายังออสเตรเลีย การปรับตัวและตั้งถิ่นฐานในออสเตรเลีย และเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ เช่น สุขภาพ การแพทย์ทางเลือก การคุ้มครองผู้บริโภค ความรุนแรงภายในบ้าน และกฎหมาย ฯลฯ

บทสรุป

สื่อวิทยุฯ เป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของชาวออสเตรเลีย วิทยุฯ เชิงประเด็น เป็นส่วนสำคัญที่เติมเต็มสังคม ด้วยลักษณะของการเป็นวิทยุฯ ที่มีวัตถุประสงค์ในการให้บริการเพื่อตอบสนองชุมชนเชิงสังคมโดยเฉพาะชุมชนกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในสังคม ผู้หญิง เยาวชน และกลุ่มชาติพันธุ์ ฯลฯ และชุมชนเชิงความคิดที่ชุมชนมีความสนใจและมีความเชื่อในอุดมการณ์ร่วมกันทางศาสนา ทั้งนี้วิทยุฯ เชิงประเด็นอาจอยู่ในรูปของรายการ และหรือสถานี โดยในทางเทคนิคในระดับสถานีนั้นอาจออกอากาศในระบบเอเอ็ม.หรือเอฟเอ็ม. และมีกำลังส่งแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะของแต่ละชุมชนดังกล่าวข้างต้น ตลอดจนสถานีแต่ละแห่งอาจดำเนินการเป็นเอกเทศหรือเป็นเครือข่ายที่สถานีหลักผลิตรายการและมีสถานีลูกข่ายหรือสถานีทวนสัญญาณเพื่อรับสัญญาณรายการและกระจายเสียงในพื้นที่ แม้ความนี้ไม่ได้นำเสนอข้อมูลที่ครบถ้วนของวิทยุฯ เชิงประเด็นในทุกประเด็น ตัวอย่างประเด็นที่ยังไม่ได้กล่าวถึง คือ กลุ่มคนพื้นเมือง กีฬา และดนตรี ฯลฯ แต่โดยรวมชี้ให้เห็นว่า วิทยุฯ เชิงประเด็นในออสเตรเลียเป็นสื่อกระจายเสียงประเภทบริการชุมชนที่สะท้อนถึงสิทธิการสื่อสารของประชาชนทุกกลุ่มทุกชุมชนในสังคมที่มีสิทธิเท่าเทียมกันในการเข้าถึง มีส่วนร่วม และใช้ประโยชน์

เอกสารอ้างอิง

- Australian Broadcasting Corporation, (2008). **ABC : History**. [On-line]. Available: <http://www.abc.net.au>
- Barnett, B. (1992). 'Talkback radio', in Baird, L. (ed.), **Guide to radio production**. Sydney: AFTRS Publishing.
- Charley, P. (1992). A History of radio in Australia, in Baird, L. (ed.), **Guide to radio production**. Sydney: AFTRS Publishing.
- Community Broadcasting Association of Australia, (2011). **Community Radio Network** [On-line]. Available: <http://www.cbaa.org.au>
- Community Radio Federation Ltd, (2009). 3CR 855am, **Annual Report 2009**. Victoria Australia.
- Davis, G. (1988). **Breaking up the ABC**. Sydney: Allen and Unwin.
- Earle, L. and R. Fopp. (1999). **Introduction to Australian society: a sociological overview (3rd edn)**, Sydney: Harcourt Brace.
- Jacka, E. (2000). 'Public service TV: an endangered species', in Turner G. and S. Cunningham (eds.), **The Australian TV book**. Sydney: Allen and Unwin.

- McNair Ingenuity Research Ltd., (2010). Community Radio National Listener Survey, **Summary Report of Findings**. New South Wales.
- Muslim Community Radio, (2011). **About Us** [On-line]. Available: <http://www.2mfm.org>
- Radio 4RPH, (2008). **General Information** [On-line]. Available: <http://uqconnect.net>
- Rhema, (2011). **Rhema FM Program guide** [On-line]. Available: <http://www.rhemafm.com.au>
- Rhema FM central coast 94.9, (2011). **Volunteers Needed** [On-line]. Available: <http://www.rhemacentra-lcoast.com.au>
- RPH Australia, (2003). **RPH Services** [On-line]. Available: <http://www.rph.org.au>
- SBS, (2002). **SBS Radio** [On-line]. Available: <http://www.sbs.com.au/sbscorporate/index.html?id=378>
- Semmler, C. W. (1981). **The ABC: Aunt Sally and sacred cow**. Carlton, Victoria: Melbourne University Press.
- Special Broadcasting Service, (2010). **Our Story** [On-line]. Available: <http://www.sbs.com.au/aboutus/our-story/index/id/10/h/Radio>
- The Australian Attorney-General's Department, (2004). **Broadcasting Services Act 1992** [On-line]. Available: <http://scaleplus.law.gov.au/html/pasteact/0/136/top.htm>
- The Australian Attorney-General's Department, (2004). **Special Broadcasting Service Act 1991** [On-line]. Available: <http://scaleplus.law.gov.au/html/pasteact/0/132/0/PA000110.htm>
- The Australian Communications and Media Authority, (2011). **Advertisements on radio and TV** [On-line]. Available: <http://www.acma.gov.au>
- The National Ethnic and Multicultural Broadcasters' Council, (2011). **AboutUs** [On-line]. Available: http://www.nembc.org.au/info_pages_nembc.php/pages_id/129
- The Student Youth Network Inc., (2008). **About SYN** [On-line]. Available: <http://syn.org.au>
- Women on the line, (2011). **About Women on the Line** [On-line]. Available: <http://www.womenontheline.org.au>
- 4MBS Classic FM 103.7, (2009). **Bequests** [On-line]. Available: <http://www.4mbs.com.au>
- 6EBA 95.3 FM World radio, (2011). **AboutUs** [On-line]. Available: <http://www.6eba.com.au/1/AboutUs.php>

